СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Число 157. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 8. липня, 1924. VOL. XXXII. No. 157. Jersey City, N. J., Tuesday, July 8, 1924. THREE CENTS

Демократична конвенція зачинає третій тиждень нарад, не вибравши ще кандидата на президента Злуч. Держав.

ТРИ ПРЕДЛОЖЕННЯ ДЛЯ РОЗВЯЗКИ ТРУДНОЇ СИТУАЦІЇ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — В понеділок, 7-го с. м., буде демократична конвенція далі голосувати над кандидатами на президента Злучених Держав.

Одначе вже від суботи ведуться переговори між кандидатами, провідниками кандидатських груп, і між провідниками делегацій поодиноких стейтів задля покінчення застою і трудного становища у виборі кандидата на президента.

ПРЕДЛОЖЕННЄ 15 КАНДИДАТІВ.

Всі кандидати, кромі Мекеду, предложили плян розвязки трудного становища на конвенції, що всі кандидати зрікаються своїх кандидатур і увільняють делегатів від зобовязання голосувати на них.

ПРЕДЛОЖЕННЄ МЕКЕДУ.

Кандидат Мекеду не згодився підписати заяви усіх кандидатів, котрих без нього є 15.

Натомісць він, яко кандидат, котрий має найбільше голосів, предложив своє власне окреме предложення.

Він каже, що плян 15 кандидатів не розвяже трудного становища і тому предкладає від себе практичний плян.

Він предкладає, щоби стейтові делегації не голосували як одиниці (яко цілість), але щоб поодинокі делегати мали право голосувати по своїй волі. Далі, щоб покинути більшість трох четвертин, а приняти абсолютну більшість для вибору кандидатів на президента і заступника президента. Щоб делегати мали право заступати неприсутних делегатів. І щоби при поодиноких виборах відкидано по одному сих кандидатів, що мають найменше голосів. При кінці по сьому пляну був би вибраний один з двох, що мав би більше голосів і в сьому абсолютну більшість.

Мекеду переслав свій плян голові конвенції сенаторови Томасови Дж. Волшеви, і голові Демократичного Національного Комітету, Корделлови Голлови.

ПРЕДЛОЖЕННЄ Е. Г. МУРА.

Ед Г. Мур, з Огайо, предложив третій плян, який ріжниться від пляну МекЕду сим, що до голосовання допускає делегатів зі стейтів, а виключає з територій і противиться відкиданню кандидатів, що одержать найменьше голосів.

МЕКЕДУ НЕ УСТУПАЄ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — Нині відбулась тут вечеря в готелі Каммодор, в якій взяло участь понад 1,004 осіб. Між ними були всі делегати, що підпирають кандидатуру МекЕду.

Зібрані приятелі МекЕду привитали його бурею оплесків і окликів, коли він появився.

МекЕду виголосив промову, в якій сказав, що не відступить від своєї кандидатури, бо се вважав би зрадою партії. Він, казав, кадидує яко кандидат поступового напряму партії і не хоче уступити, бо се було-б уступленнєм у боротьбі з великими інтересами в Злучених Державах.

Зібрані уладили йому грімку овацію по його заяві.

Інші бесідники впевняли, що МекЕду вкінці мусить побідити.

ЗНЕВІРА У СМИТА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — Прихильники Смита вже голосно заявляють, що не вірять в побіду його кандидатури. Без огляду на те, який спосіб злагоди прийме конвенція, вони не бачать вигляду для Смита.

„ТЕМНІ КОНІ".

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — „Темні коні" (кандидати, що ще не кандидували) зачинають поволи показувати свої голови на конвенції, сподіваючись, що ізза розбиття серед дотеперішних кандидатів прийшла нагода для них.

Кажуть, що першим з них є бувший державний секретар, старий Виллієм Дж. Браєн.

СИН КУЛИДЖА ВМИРАЄ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 6. липня. — Син президента, Калвин Кулидж молодший, умирає. Лікарі заявили, що виходу вже для нього нема, хиба чудо спасло би його життє.

Затроєннє перейшло в кости і недужий миттю тратить силу.

Батько і мати вельми зажурені, як день так ніч біля постелі смертельно хорого сина.

ВИГЛЯДИ ДЛЯ ПРОМИСЛУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — Тутешні фінансісти на Вол Стріт заповідають, що добрі вигляди на слідуючий фінансовий рік (від липня, 1924, до липня, 1925) має в Америці промисл нафтовий і сталевий.

ФОНДИ ОДНОГО БАНКУ БІЛЮН ДОЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — Фонди тутешнього банку Нешенел Ситі Бенк перейшли біліон долярів.

СЕСТРА УБИЛА БРАТА.

ЙОНКЕРС, Н. Й., 4. липня. — Нині сталась тут траґедія в одній російській родині. 14-літня дівчина Анна Бобар убила ножем свого 15-літнього брата Івана за се, що докоряв їй, що пізно приходить домів. Вона пробила його серце ножем і він помер до 10 хвиль. Анну увязнено.

У КОМУНІСТИЧНОМУ РАЮ.

Швидкий потяг („експрес") Москва—Риґа вилетів недавно у повітря. Залізничий шлях був підмінований, цілий потяг розлетівся поторощився і в частині згорів. Згинула велика сила подорожних — вся решта важко покалічена. Поміж помершими є богато комуністів на високих посадах; атентат був, очевидячки звернений саме проти них. Кінні й автомобілеві карні експедиції пошукують за справниками. Очевидно, що хвиля нових репресій залле край. Радянська преса промовчує той факт; голосять про нього лише закордонні часописи у коротких телеґрамах.

ЛИСТ НАПОЛЕОНА І.

В Льондоні продано недавно листа Наполеона І. в якому він протестує проти вивоження його на острів св. Олени і де заявляє, що волить смерть ніж таке вигнання. Лист продано за 310 фунтів штерлінґів. Лист цей входить до збірки так званих паперів Мельвій. Між тими паперами було ще три листи Наполеона, але вони були лише підписані цісарем а написані мабудь рукою генерала Бертрана.

НОВИЙ СПОСІБ ДЛЯ МІРЕННЯ МОРЯ.

Англійський капітан Борис придумав новий спосіб для мірення моря. Він хоче глибину моря мірити оптичним способом. Для цієї цілі уживає світло сильного рефлектора, яке кидає крізь вікно на дні корабля на дно моря світло, яке рефлектор кине на дно моря, прослідкують крізь друге вікно на дні корабля а зеркальна система переносить цю відбитку на командантський місток.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ВИМІНА ПОЛЬСЬКИХ МАРОК.

З днем 1-го червня с. р. державний скарб приступив до виміни марок на білети польського банку, а монети зглядно на здавкові білети. Сю виміну переводять: Центральна скарбова каса, поодинокі скарбові каси, польський банк та його відділи.

В реченці до 30. падолиста с. р. скарбові каси будуть приймати марки при вплачуванню всіх державних належитостий.

Від 1-го липня с. р. польська марка перестане бути правним платничим средством із того дня ніхто не буде обовязаний приймати марки.

МОГИЛА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Повідомляють з Києва, на могилі Тараса Шевченка комуністи почали заводити „порядки". Кричать по всіх газетах, що потрібно могилу впорядкувати, навіть зробили якісь провізоричні асиґнування на це, але справа на тому закінчилась що знято такий дорогий хрест і на те місце поставлено поганенький гіпсовий бюст поета, звичайно зроблений по футуристичному зразку!

І АЛБАНІЯ МАЄ РАДІО.

Вже два роки минуло як невеличка Альбанія завела у себе телеграфічну і телефонічну сітку яких 3500 км. і то з Гюзовими і Ґвітстоновими телеграфічними апаратами. Тепер там запопадливо працюють над побудуванням радіо-сіти. Албанське правительство заключило вже умову з італійським „Товариством Марконі". Воно побудує три великі стації найновійшого типу. Найбільша будується в Тірані. Крім цього дві менші стації будуть у Коріці й Скутарі. Як бачимо то лише в „культурній" Польщі нема досі радіо!

ПОСОЛ В КАЙДАНАХ.

Білоруські посли заінтерпелювали міністра справедливости, чи відомо йому те, що в м. Гродні в год. 10. ранку поліція доставляла посла Барана до військового суду закутого в кайдани. І так провадила його серединою головних улиць міста Гродна. Інтерпелянти вважають цей поступок польської поліції яскравим актом знущання над білоруським послом. Посол Баран не є карним переступником а політичним вязнем і тому належить йому инше трактування. Він же сам зголосився свого часу до суду, що тимбільше не давало ніяких причин для того, щоби накладати на нього кайдани.

УКРАЇНІЗАЦІЯ.

Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету ухвалила вважати остаточним терміном закінчення українізації радянського державного апарату кінець серпня ц. р. Відповідальність за невиконання постанови що до українізації надожено на Губерніяльні Виконавчі Комітети. Президія ВУЦВК розпорядила всім Губ. Виконкомам, що всі витрати по українізації радянських урядників мають вестися коштами ГВК-ів.

МИКОЛА МИКОЛАЄВИЧ.

Російські монархісти голосять світові що Микола Миколаєвич дістав від них мандат на освободження Росії від большевицького „ига" та додають, що він виступить не в характері претендента до царської корони а в характері наміснииа.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ „ДНІСТРА" У ЛЬВОВІ.

Дня 29. травня с. р. відбулися у Львові під проводом президента Романова Сосновського звичайні загальні збори Товариства звітів з діяльности за останній адміністраційний рік вивязалась широка дискусія, в якій забирали голос учасники з усіх сторін краю.

Вони підносили нечувані факти надужить з боку органів польської дирекції взаїмних обезпечень у Варшаві, які безправно і проти виразних постанов міністеріяльних обіжників при допомозі поліції допускаються простих злочинств над членами „Дністра". Дальше бесідники вказували на те, що польська дирекція просто поставила собі метою підірвати істнування „Дністра". Всі бесідники накликували суспільність, щоби з тим більшим завзяттєм ставала в обороні нашої найповажнійшої економічної інституції, подаючи всі факти надужить до відома дирекції „Дністра", яка поробить усі можливі кроки, щоби спараліжувати сі ворожі затії.

По уділенню абсолюторії управі переведено доповняючі вибори і вибрано до Надзірної Ради на членів: дра Івана Кошана, дра Михайла Короля, інж. Юліяна Мудрака, о. Степана Онишкевича, посла Самійла Підгірського і о. Олексія Пясецького; на заступників: дра Льва Бачинського, Семена Бубелу, дра Володимира Охримовича, Теодора Рожанковського і Юліяна Федусевича, а до ревізійної комісії; Олексу Гошовського, Миколу Заячківського і Миколу Мельника яко членів, а дра Володимира Мацкевича як заступника.

Французький премієр Еррiо в обороні британського премієра Мекданелда і пляну комісії Доса.

ПАРИЖ, 6. липня. — Французький премієр Erpio промовляв сьогодня в місцевости Трой, де він жив малим хлопцем.

Він заявив, що першим обовязком французького правительства є подбати про фінанси держави і зрівноважити буджет, а також зменьшити теперішню дорожню.

Другим обовязком правительства, казав він, є забезпечити мир.

Для осягнення першої і другої цілі, казав Erpio, поможе плян комісії Доса. І тому він є за пляном Доса і буде старатись на конференції в Лондоні доложити всіх заходів, аби його як найскорше введено в житте. Сей плян, зазначив він, уможливить Франції одержати віт Німеччини воєнні оплати і поправити своє фінансове становище.

Вкінці він виступив в обороні британського премієра Мекданелда, кажучи, що Франція у власному інтересі не повинна висловлювати сумнівів про його добру волю.

ФАШІСТИ ЗНОВУ „ІДУТЬ НА РИМ".

РИМ, 6. липня. — Фашістські організації по цілій Італії дуже обурені агітацією соціялістів проти фашізму і готовляться до нового збройного виступу, аби скріпити й утвердити свою владу в Італії.

Премієр Муссоліні вживає усього свого впливу, щоб не допустити до нової революції і кровопроливу. Але місцеві фашісти заявляють, що хотять раз на все справитися із соціялістами і комуністами і готовляться до нового виступу. Вони ладять новий „похід на Рим", щоби проголосити повну і безконтрольну владу фашістів в Італії.

СПРАВА ОБМЕЖЕННЯ ЗОРУЖЕНЬ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 6. липня. — Тут зібрались делегати всіх більших держав, кромі Америки, на конференцію у справі всесвітнього обмеження зоружень.

РУМУНІЯ НЕ БОЇТЬСЯ РОСІЇ.

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 6. липня. — Румунський премієр Братіяно заявив, що Румунія не боїться наїзду Росії на Бесарабію, бо Росія заслаба, аби могла тепер воювати з Румунією. Румуни певні, казав він, що ще богато часу мине, заки Росія зможе думати про наїзд на другу державу.

АМЕРИКА КЛИЧЕ СВОГО ПОСЛА З РУМУНІЇ.

БУКАРЕШТ, 6. липня. — Американське правительство відкликало тутешнього свого посла П. А. Джея, щоби предложив звіт про нафтове питаннє в Румунії.

ЗА НАФТУ.

БУКАРЕШТ, 4. липня. — Румунський парлямент приняв постанову про обмеження доступу чужого капіталу до копалень в Румунії, не зважаючи на протест Злучених Держав.

НАРАДА „МАЛОЇ АНТАНТИ".

ПРАГА, 4. липня. — Дня 11-ого с. м. буде тут нарада міністрів закордонних справ „малої антанти" (Чехо-Словаччини, Югославії і Румунії).

Румунський міністер закордонних справ Дука старається, щоб на сій конференції не торкано справи Бесарабії, однак Чехи хотять її видвигнути, бо занепокоїлись російсько-румунською ворожнечею.

ЕСПАНСЬКІ СТРАТИ В МАРОКУ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 6. липня. — Еспанське військо в Мароку потерпіло сильну поразку. В останній битві з Мароканцями згинуло 400 Еспанців.

БОЛЬШЕВИКИ ВІДДАЮТЬ ЦЕРКВУ НА МУЗЕЙ.

ЛЕНІНГРАД, Московщина, 3. липня. — Большевики постановили віддати величний собор св. Ісаака на музей старинностий. Вони віддають церкву в опіку „Товариству старого Петербурга", яке буде брати оплати від людий, котрі схотять оглянути сей музей перетворений з церкви.

Церква св. Ісаака се величня будівля в Петербурзі. Будовано її 40 літ ціною $11,000,000.

82-ЛІТНІЙ МОЛОДЕЦЬ.

БЕРЛІН, 6. липня. — Один німецький хлібороб, вже 82-літній старець, казав, що він чується ще дуже молодо і хотів оженитися з молодою дівчиною. Одначе всі дівчата ґлузували собі з нього. Колиж він став поважно залицятись до одної 17-літньої дівчини, залицянка скоро скінчилась, бо молодий хлопець, котрий теж хотів з нею женитись, убив старця.

СТРАЙК СВЯЩЕНИКІВ.

БІЛҐОРОД, столиця Сербії (Югославії), 6. липня. — Православні священики в Чорногорі зачали страйк і не виконують жадних священичих чинностий. Сим чином вони хотять спонукати югославянське правительство, яке платить священикам пенсію, щоб їм заплатило залягаючу платню.

АРҐЕНТИНСЬКЕ МЯСО В РОСІЇ.

ЛЕНІНГРАД, Московщина, 3. липня. — Вчера привезено сюди з Арґентини 7 мілїонів фунтів замороженого мяса.

Частину того мяса розпродасть большевицька влада в Москві, а решту передасть для „червоної" армії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПИЛЬНА СПРАВА.

ОБЄДНАННЄ пригадує про недалекий Збір Ліґи Народів у Женеві, в Швайцарії, у якому заповів свою участь премієр Анґлії Джеймс Ремсей Мекданелд і премієр Франції Едуар Ерріо.

Обєднанне пригадує, що з приводу сього Збору повинні Українці вислати до Женеви делеґацію, яка видвигнула би перед Ліґою Народів розбій, якого доконала на українській Галичині 14-ого березня м. р. так звана „конференція амбасадорів", віддаючи сей край Польщі яко її складову частину, а також і неволю других наших земель під окупацією Польщі, а саме: Холмщини, Полісся і західної Волині.

Обєднанне пригадує нашій публиці, що американські Українці повинні бодай фінансово у сій справі помогти старому краєви.

А що-ж на се скажуть американські Українці?

Збір Ліґи Народів буде у вересні, отже ЗА 7 ТИЖНІВ.

Українська делеґація з Галичини, Холмщини і з західно-европейської еміґрації до Женеви не була би така трудна річ. Але знову вона повинна бути більша і фахова; повинна мати бюро пропаганди на час Збору Ліґи Народів; повинна мати готові публікації по анґлійськи і француськи і виступити сміло і рішучо проти Польщі, проти польської делеґації в Лізі Народів і проти її покровителів з так званої „конференції амбасадорів". Тому не можна сього діла збути чимнебудь ані відкладати на неозначений час чи на останню хвилю. Треба відсі помогти і то помогти скоро і доволі видатно, аби ся акція осягнула по змозі як найбільшу побіду над Польщею і тими, що їй помогли до злочину.

Згори кажемо, що ми не привязуємо великих надій до Ліґи Народів, поки туди приймають без розбору таку Польщу або Румунію, які, як загально відомо, є скандалями для 20-ого століття тюрмами народів, одначе годі легковажити собі світової установи, де є ПРЕДСТАВНИКИ ПІВ СОТНІ ДЕРЖАВ СВІТА, народи, котрий хоче здобути собі опінію і прихильність світа. Бодай вже дятого, аби їм перед очима виявити сей СКАНДАЛ, що вони мають Польщу і Румунію між собою. І то тим паче, що Українці мають до неї леґальне і моральне право, бо аліянти віддаючи Польщі Галичини зломили і зрадили свою постанову про право самовизначення для Галичини. І тому теж, що сама Ліґа Народів офіціяльно стала була по стороні прав українського народу Галичини. І вкінці тому, що Польща навіть нарушує приняті на домагане аліянтів постанови про права так званих „національних меньшостей".

Українці повинні зробити великий крик перед Ліґою Народів ізза злочинів Польщі і до її компанії повинні долучити й Румунію.

Большевицькі комісари до такого крику є майстрами. Вони на пропаганду не жалують грошей і, хотяй як вони мають погану опінію, а таки вміють підкопати її опінію свого ворога. Чомуж би Українці, над котрими доконано і доконується розбоїв і злочинів, не мали піднести ще більшого крику й осягнути ще більшого успіху?

Безперечно, коли заспимо справу, то вона сама не рушиться. Але не рушиться теж, як не буде гроший.

Тому треба негайно УСІМ УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДАМ І ГРОМАДЯНАМ В АМЕРИЦІ вдаритись у груди і в кишеню і післати даток до Обєднання на політичну акцію в Женеві у вересні с. р.

200 ГРОМАД ПО 25 ДОЛЯРІВ БУДЕ $5,000, ЯКІ ПЕВНО ВИСТАРЧАТЬ НА СЮ АКЦІЮ.

Але з тою справою не можна зволікати. За 3 тижні гроші повинні бути в касі Обєднання, а відтак за 2 тижні в Европі, щоби впору приготовити і вислати відповідну делеґацію з Галичини, Холмщини і з еміґрації до Женеви.

Ся акція се наука для нас за недбальство. Як би ми всі зорґанізовані Українці, значить 30,000 ДУШ, зложили совісно народній податок Обєднанню за останні два роки по 3 ДОЛЯРИ РІЧНО, то Обєднанне мало би в касі $180,000, і не потребувало би кликати о спеціяльні жертви. Але податку не зложено навіть СОТОЇ ЧАСТИ і тому треба тих спеціяльних жертв.

Та сі жертви не звільняють нікого від народнього податку. Кождий з нас повинен зложити свій податок, а як будуть гроші, то ті, що зложать податок, можуть рішити, на що їх вжити і, як їх вжити, аби для української державности з того була найбільша користь.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Посилайте негайно і нагадайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже сей свій обовязок, [illegible]

ПРАВО ВИЗНАЧЕННЯ--НАШЕ ЕЛЄМЕНТАРНЕ ПРАВО.

Промова посла Павла Васильчука виголошена в комісії заграничних справ польського сойму дня 23. травня с. р. підчас дискусії над промовою міністра Замойського.

(Докінчення)

Польський „месіянізм" в теорії і практиці.

Не можу на прикінці не сказати кілька слів відносно промови шан. мого передбесідника п. Слівінського, який тут з істинно старо-бельведерійським запалом говорив про велику культурно-історичну ролю Польщі на Сході Европи, про її цивілізаційний месіянізм та звязані з тим широкі політичні концепції чорноморсько-балтійських антанти, визволення сусідних народів під гаслом „вільні з вільними, рівні з рівними" і т. д. і т. д. Одним словом всім відомі старі літанії зі всіми політичними атрибутами пепесівсько - бельведерской пілсудчини.

Не знаю, чого більше в тих виводах: наївности, чи... не хочу ображувати посла Слівінського. Запевняю його тільки, що те, про що він так довго і гаряче розводився, належить вже до давно перестарілих пісень, які вже здані до архіву. Зрештою, завжди вони мали в собі фальшиві ноти, а композитори тих пісень поронили свій недоношений плід лише тому, щоби затирити свій первородний гріх захватности чужого, імперіялізму у відношенні до Сходу. Коли ціль осягнуто, вилиняний польський „месіянізм" виразився в тому, що за чотири роки польського панування на наших землях на одній тільки Холмщині з 287 істнувавших з покон-віків церков, насильством одібрано в українського населення 237.

Ллється кров нашого народу в їх обороні. Одну церкву висаджено динамітом в повітря. На цілій Холмщині. Підляшу і Полісю на міліон Українців нема ані одної української школи польська влада насильно позакривала там наші, школи, що істнували навіть підчас німецько-австрійської окупації, не позволяється там приватних шкіл, навчання дітей по українськи приватними учителями-корепетиторами, уважається творенням тайних шкіл, суворо переслідується і над учителями переводиться судові процеси за се. На всій цій території в купі з Волинню нема ані одної середньої української державної школи; дві уцілівші ще досі українські приватні гімназії не мають прав. Український університет і політехніка у Львові істнують „тайно", загнані польською адміністрацією в катакомби. В Галичині сотки українських шкіл насильно закривається, переслідується українське учительство і культурно-освітні організації. Православних українських дітей в польських школах насильно змушують учити католицькі польські молитви і ходити до костьола. Забороняють їм говорити в школі по українськи навіть між собою.

Польща забрала всю церковну землю і обсадила на них військових уоружених осадників-мазурів, також парцеляції иншої землі переводиться виключно для польських осадників. Польська адміністрація знущається над українським народом, торторує його, вязнить, бє безкарно та взагалі застосувала до нього безоглядний терор. Українська мова переслідувана і не має доступу не тільки в урядових і самоуправних органах, а навіть переслідується адміністрацією і в приватних установах. Православна релігія переслідується в спосіб середньовічний. Приналежність до православного віроісповідання в практиках польської адміністрації є клеймом, яке закриває доступ до посад не тільки державних і комунальних, а навіть приватних польських. Сама назва Українець та призвання до тої нації наражує нас на шикани і переслідування. Це не все. Мушу сказати скорочуючись: і т. д. і т. д. і т. д.

Ось так, панове, виглядає „месіянізм" Польщі на Сході західної культури, таким в дійсности є словутній польський „месіянізм". Позволю собі твердити, що він ніколи і в минулому не виглядав инакше. Отже досить оперувати фіґовими листочками та кормити публичну опінію, особливо Захід фальшом. Коли хто ще по старій звичці, як це зробив п. пос. Слівінські говорить про якусь культурну місію Польщі на Сході, що вона є покликана до великої ролі просвітительки коли хто ще вірить в її „месіянізм", то сам себе виставляє на сміх та видає собі свідоцтво щонайменше політичної сліпоти. Польським панам „месіянізм" український народ давно вже сказав: геть! фіґовий листок балтійсько-чорноморської антанти відпав, коли хоч трохи заспокоєно територіяльно польські апетити на Сході. Ті з наївних, що повірили в вилиняні польські гасла і концепції польської лівиці, закінчують своє побратимство зброї в таборах інтернованих. Гинуть.

Апетити польських імперіялістів сягають і до балтійських держав. Але останні відомости про ковенську нараду балтійських держав показують, що і там для Польщі бажаний їй ґрунт втрачений.

Змагання до миру і виступи през. Войцеховского.

Коли вже говорю про польський „месіянізм", то не можу пройти мимо публичних промов пана президента Войцеховского. Пан президент будучи найвищим зверхником влади, дав вираз думці, що не всі ще польскі землі прилучені до „мацєржи", що польске військо має велике завдання прийти на поміч своїм братам поза польськими границями сущими. Чи не виявляються в тому державно-польскі аспірації при загальному змаганні до миру в Европі?

Крім того пан президент, хоч обовязаний з титулу свого офіційного становища до найбільшої безсторонности, дозволяє собі на явні визови, спрямовані проти непольського населення Польщі. Він цілий час підкреслює свій римо-католицизм і польськість та підчас одної зі своїх подорожей закликав до боротьби всіх правдивих Поляків за польськість українських земель, кажучи що Поляк то „не ляда цо". А всім ворогам, очевидно не-Полякам, пригрозив силою війська. Не знав певно, що якраз в тому полкові, що перед ним дефілював, більше 60 процент люда, то були жовніри української народности. Коли би це не був президент республики, а звичайний смертельник, то мусів би бути потягнений до відповідальности з обовязуючого ще карного артикулу про підбурювання одної частини населення проти другої. Промови п. президента, що правда тепер вже цензурує премієр міністрів, але трудно повірити, щоби п. Войцеховскі перемінив свої погляди та відмовився на свої літа від свого розуміння завдань того польського „месіянізму".

Pia desideria польської політики.

В загальному підрахунку Польща дає кольосально тяжкий неґативний баґаж, який відчуває на кождому кроці на міжнародньому терені.

Говориться тут про необхідність активности польської політики на міжнародньому форум та підкреслося, що Польща завдяки свому географічному положенню могла би бути мирним помостом між Заходом і Сходом Европи. Очевидно, що при теперішній ситуації Польщі на ці побажання польських партій треба дивитися як на pia desideria. Вся енерґія польських дипльоматів за допомогою кермуючих кругів ріжної окраски з Варшави буде з конечности занята, відпиранням слушних протестів та закидів за свій мілітаризм, імперіялізм і гноблення національних меньшостей.

Панове, я подивляю дипльоматичні таланти п. Замойского. Як він досі ще утримував так тяжкі позиції Польщі за кордоном. Звичайно, що його таланти не сягають так далеко, щоби він розумів, що без засадничої зміни внутрішньо-польської політики до національних меньшостей буде він і дальше компромітуватися перед міжнародними чинниками. Діло, панове, не в особах а в системі. Ваша система державного будівництва оперта на зганґренізованих основах. Через те для нас є байдуже, чи буде мін. п. Замойскі, чи хто инший. Доки не наступить основна зміна польської політики до українського народу, не знайдуть відповідного ґрунту для своїх вплывів і польскі міністри за кордоном. Тому охоче прилучився би я до внесень польської лівиці про димісію п. мін. Замойского, одначе тільки з додатком: разом з паном Ґрабським.

ПОМОЖІМ У ВЕЛИКІЙ НЕДОЛІ.

Хто з нас не тямить нашого рідного Настасова Вже на віддаль кількох миль видно це велике подільске село. Українського населення вище 8000 душ, Поляків около 800 а Жидів 48 душ.

До Америки і Канади виеміґрувало близько 3000.

Це наше село здавна славиться патріотизмом своїх мешканців. Як доказ любови до свого краю і народу, хай посвідчить це, що **в українській війні з Ляхами і Москалями впало у бою і від тифу 637 нашої молоді.** Зноваж у самому селі вимерло від пошести 1703, а **3 розстріляли Ляхи!** Чимало згинуло у ляцьких арештах від голоду і знущань.

До усьої біди Ляхи ще спровадили до села 63 родин ляцьких кольоністів. Але на щастя тих заволок чіпляються сухоти, так що вже 9 родин втікло назад на свої Мазури.

Ще й кажуть ляцькі заволоки, що їх по ночам щось душить і страшить. Мабуть душі померших українських мучеників!

Вартують шандарі день і ніч, але не порадять нічого.

Між тим наші люди дуже бідують. **Бідних сиріт повно; богато з них ховаються по ямах,** як дикі звірі, бо не мають даху на дголову. Каліки шкутильгають на патиках від хати до хати за прошеним хлібом. **Неодного бідного каліку найшли мертвим на дорозі.** Від нужди, голоду і натуги попадали мертві серед села.

Богато родин голодує, бо не мають своєї землі і нема де заробити. Ляхи спровадили своїх на нашу землю, а наші мусять пухнути з біди.

Родимці і всі добрі люди! Змилуйтеся над славною громадою, яка тепер зійшла на таке горе. Пішлім усі свої лепти на ратунок чесному селу, яке принесло стільки жертв за долю України.

Жертви шліть на руки о. Евстахія Цурковського або старого війта, Івана Ракочого, Настасів, п. Микулинці, пов. Тернопіль, або на адресу:

John Rakocsy, 503 S. Wolfe Street, Baltimore, Md.

КУЛИДЖ ЗА ОЩАДНОСТЮ

Президент Кулидж недавно виголосив у Вашингтоні тихеньку промову, яку голосно розтрубили газети ,що він є за ощадностю. Він каже, що хоче зменьшити державні видатки на $83,000,000 річно.

Значить, він хоче зменьшити тягарі горожанам Злучених Держав по 70 центів річно на особу, або біля два доляри на родину. Ся полекша для публики прийде наприклад коштом почтових робітників, яким можна було дати ту суму, яку Кулидж обіцює защадити в річному буджеті держави, а котрим він відказав підвисшки платень, яку був ухвалив Конґрес.

За сих 70 центів, вірить Кулидж, будуть голосувати на нього дня 4-ого падолиста всі крім почтовців. Але він помиляється, бо горожани Злучених Держав не вдоволяться зменьшенням тягарів державних на 70 центів на особу, коли вони платять пересічно 40 доляріів річно тягару на федеральні видатки від особи. Зменьшенне тягару о меньше ніж 2% се так як ціна за капелюх не 1 долар, а лише 99 центів.

Горожани Злучених Держав тямлять добре, що перед вступленнем Америки до війни вони платили річних тягарів на федеральні видатки по 10 долярів від особи, аж війна збільшила їх вчетверо і тепер платять пересічно по 40 долярів. Колиб зменьшено сей тягар до передвоєнного або бодай до половини, то се була-б полекша, але 70 центів краще дати почтовим робітникам, котрі цілими днями двигають умову комунікації цілого бизнесу нації.

Але Кулидж сього не може зробити, бо Америка задовжилась у себе на війну і тепер мусить сплачувати воєнні довги. Вірителями є американські магнати, які держать воєнні бонди, а нарід платить тягарі. Вірителі поставили кандидатом на президента на конвенції в Клівленді Кулиджа і він хоче побідити дня 4-ого падолиста голосами сих, що їм обіцює 70 центів скидки з їх 40-долярового річного тягару. Значить, каже, голосуйте на Кулиджа, а не будете платити 40 долярів, а тільки $39.30.

Се подобається вірителям Америки, але широка публика не дасться приманити до републиканської кандидатури 70-центовою скидкою з федеральних тягарів.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За місяць червень, 1924)

I. ПРИХІД.

1) Зперенесення з попереднього місяця		$436.73
2) Прихід в червні, 1924:		
а) Народній податок	308.65	
б) Рідна Школа	327.69	
в) Ріжні	516.20	1,152.54
Разом		1,589.27

II. РОЗХІД.

а) Висилка до краю:		
1) Рідна Школа	200.00	
2) Боевий Фонд	125.00	
3) Інваліди	100.00	
4) Політичні вязні	100.00	
5) На ратунок Лемківщини	100.00	
6) На підмогу краєвій пресі (пять органа по $20)	100.00	
7) Сироти у Филаделфії	60.00	
8) Голодуючій еміґрації	50.00	
9) Ремісничa бурса	50.00	
10) Український Шпиталь у Львові	50.00	
11) Кошти висилки (1—10)	12.20	$1,047.20
б) Платня канцелярійної сили		150.00
в) Телефон за два місяці		10.20
г) Рент за офіс		25.00
д) Марки і папір		6.00
Разом		1,238.40

III. ЗІСТАВЛЕННЄ.

Прихід в червні	1,589.27
Розхід	1,238.40

Остає в касі з днем 30. червня с. р. $350.87

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

ДУМКИ

—o—

Людство іде вперед семимилевими кроками — до осягнення людського ідеалу: волі. На наших очах наступив розвал царського самовладства і цісарської самоволі в Австрії та Німеччині. В Англії та Франції провалились шовіністи, які не бачили людий поза межами своїх країв. На місце насили і ненависти перебирає керму правда і братерство поміж людьми.

*

Отак внедовзі провалиться московська тиранія, ляцький шовінізм і румунська безочливість. Намісць воєн і шахрайства дипльоматів людство пристосовує свою енергію до боротьби з природою.

*

Свобідна Україна покриває себе сітю зелізних доріг і камяних шляхів; з під землі добувають нафту, угле, зелізо і другі мінерали, у такій скількости, що добро стане вартніще навіть від дотеперішних богатих плодів нашої землі. Наші гори і сугорби вкриються новими садами, урегулюються ріки, перестане грозити посуха — Україна стане земним раєм для мільонів підприємчивого українського народу.

*

Ця золота доба вже за порогом, хоч як кракають ріжні ворони. Людство проляло заборато крови й зазнало через міру мук. Воно приходить до розуму, що різнею і каліченнєм не доходиться до людського ідеалу.

*

Побіда людяних ідей на заході Европи це похоронний дзвін для московських червоних тиранів і для усієї насили на світі. Людство здоровіє; минає горячка военних часів.

*

Україні потреба сотень тисяч фахових людий для будови національного господарства. Американські Українці, занятії у промислі, усі придадуться у своїй рідній землі.

*

Ляхи заборонюють українські школи. У відповідь на це нахабство, Українці в Америці повинні зібрати фонди між собою і між Американцями і оснувати в краю школи під опікою американських консулятів. Колиб у нас була охота, то ми могли би дістати від Американців великі гроші, особливе на технічні і промислові школи. Супроти ляцького переслідування „Рідної Школи" основанне шкіл під протекторатом Америки являється знаменитим виходом.

*

Кампанія нашої еміґрації за фаховими школами в краю найде певне велику симпатію поміж американською суспільностю. Американці підіпруть радо розумний рух, з якого і їм колись буде користь. Америка шукає торговиць для збуту своїх товарів, а Україна може стати в будуччині великим покупцем.

Чуй-Дух.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД ДИКТУЄ ЯКИМИ СОЦІЯЛІСТАМИ МАЮТЬ БУТИ СОЦІЯЛІСТИ.

—o—

Український посольський клюб УСДП. (укр. соціял-демократичної партії) склав на руки польського міністра внутрішних справ меморіял, який домагається скасовання розпорядження, що ліквідують діяльність старої, від 30 літ легально істнуючої, української соціял-демократичної партії.

Наслідком довгих і мозольних заходів запрошено представників названої групи послів на конференцію до міністерства внутрішних справ. З українського боку виступали посли Войтюк і Скрипа, від польського уряду промовляли заступник міністра внутрішних справ Дуткевич і директор департаменту Пілецький. Названі офіціяльні представники уряду поставили умови, під якими польське міністерство внутрішних справ „було би схильне прихильнійше поставитись до справи".

Головні точки тих вимог такі: посли У. С. Д. П. повинні дати гарантію, що деякі резолюції останнього зїзду У. С. Д. П. будуть скасовані, що в управі партії прийдуть „відповідні" персональні зміни; і що її тактика буде змінена у противкомуністичному напрямку.

На те посли відповіли, що УСДП. дальше істнує; працює, і має свою головну управу, яка едино має право забирати голос у справах діяльности партії. Такі зміни, як зміна партійної тактики і т. п. міг би перевести лише партійний зїзд, а у даних обставинах скликанне такого зїзду взагалі виключене.

Тому посли УСДП. відмовились від дальшої дискусії, веденої у такій площині.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

БРАНКА

(Історичне оповіданне).

(5)

— Аж на Запороже? В сих сторонах оселі вже такі густі, що тяжко буде крізь них пробратися аж на Запороже.

— Людські оселі не будуть для нас небезпечні. Люди здогадуючися, або й знаючи що таке я везу, для кого і нащо, будуть прижмурювати очи, або й помагати-муть нам. Небезпечні тілько городи з гарнізонами Вишневецького. Але як наш наскок буде нечайний і ми зараз рушимо в дальшу дорогу, то заки чутка про наскок облетить городи, ми вже проховінемося проміж городи і будемо в диких полях московського царя. Там я вже дам собі раду. Неспіймають мене.

— Сумніваюся, чи возами втечеш з таким тягаром, як мушкети. Я радив би на вози наплювати і мушкети навючити на коні.

— Чи буде тілько коний?

— Кождий віз тягнуть дві пари коний. Окрім того конвой валки на конях. Як возьмемо валку, то з нею возьмемо й всі коні. Буде більше, ніж нам треба. Надобавок я, покидаючи службу, возьму всі запасові коні.

— Твоя рада добра. Значить пристаєш до спілки...

— Не знаю, чи виплатиться. Чи там, окрім тих мушкетів, котрі ти возьмеш, ще богато добра?

— Вартість того добра о много більша, ніж вартість бушкетів. Лише ми не добичники, що йдуть на всьо, що має вартість. Нам потрібна збруя і я іду відоймити її від нашого ворога. Тобі виплатиться поміч, яку даш мені. Впрочім твоя орда наш союзник. Ти повинен і без заплати дати нам поміч.

— Знаю се. Але мої товариші бідні люди. Як би не те, були би не наймалися служити Ляхам.

— Не вийдуть з порожними руками. Я возьму лише мушкети і тілько коний, кілько треба, щоби з моєю добичню втечи. Решту возьмуть твої хлопці.

— Згода! Всьо, що не мушкет і не кінь мое?

— Так. Нині четвер. До Ніжина транспорт прийде в суботу, неділю або понеділок. Тобі легко буде дізнатися, коли він піде далі і куди. Не виключене, що тобі прикажуть конвоювати його. Тоді транспорт впав би в наші руки без боротьби.

— Сумніваюся. То Яреми транспорт, я не йому служу. Конвой буде мабуть з людий Яреми. Але коли транспорт відійде з Ніжина, я буду знати. Мабуть також провідаю, куди піде. Нам се треба знати, щоби заздалегідь вибрати місце на засідку і виміркувати, куди-нам з добичню втікати. Я буду пильнувати діла тут в Ніжині. Ти дожидай вістий від мене в Монастирищи. Де твої люди?

— Вони не в купі, щоби не звертати на себе уваги. Дехто в Ніжині, решта за містом.

— Двох лиши в Ніжині, двох за містом. Ти з рештою іди до Монастирища. Тими двома, що тут лишаться, буду тобі передавати вісти. Нехай один зайде до мене. Приміщу так, що ніхто не буде бачити його.

На другий день Зондич відїхав на Монастирище, полишивши в Ніжині двох товаришів. По одному товаришеви лишав в козачих хатах, які тут і там були на шляху. Так розмістив здовж шляху шість товаришів. Двох взяв з собою до Монастирищ. Там ходив на обзрини до тих, що мали на продаж коні. Він будьто би купував коні для свого полку. Таким способом відвертав від себе увагу на тілько, що ні лиш ніхто не питав, за чим він тут, але й не подумав, що того чигиринського козака могло до Ніжина привести яке инше діло. Вегером Зондич з обома товаришами зайшов до шинкової комнати гостинниці, до котрої заїхали були, на вечеру. По хвили до шинку увійшов якийсь стороньский. Доразу мож було пізнати, що то жовнір Вишневецького. Він приступив до ґазди.

— Богато маєте комірників? — спитав.

— Або що? — ґазда спитав.

— Бо сеї ночи приїде сюди Кноль і буде тут ночувати.

— Ротмістр князя Яреми? — ґазда питав далі, видко не дуже вдоволений, бо чіхався в потилицю. — Комірники вже є. Моя хата взагалі не дуже велика...

— Велика, чи мала, ротмістр мусить мати для себе дві комнати.

— Гадаю, що для него самого одна комната вистане. Його військо може розміститися по людських хатах.

— Він не сам. З ним його суджена.

— Кноль женится? Вже має дівчину... чи вдову? Також одноока?

— Має дівчину. Ви знаєте її. Вгадайте, хто.

— З сих сторін?

— Скажу вам хто, бо хоч би ви цілий рік думали, не вгадаєте... Анна, донька Тиравського з Лучиць.

— Як маєш так брехати, то лiпше не говори. Тиравський не дав би свою дитину католикови, ще й ротмістрови Яреми. Анна не вийшла би за такого Кноля.

— Склалося так, що вийде, бо Кноль спас її від ганьби і від смерти.

— Коли? Як?

— Нині... Наш князь провідав, що пан Лучиць вже від давна підпомагає своевільників, отже приказав мому ротмістрови арештувати його, щоби передати судови. Кноль вирушив до Лучиць і обсадив військом обійстє Тиравського. До двора вислав офіцира з кількома жовнірами, щоби Тиравського викликав з хати і привів до него. Чи Тиравський кинувся на офіцира, чи була яка инша причина, ніхто не знає. Досить, що в хаті гукнув стріл і ми почули крик дівчини. Вайлер гукнув „за мною!" і ми побігли з ним до хати. Дивимося, Тиравський лежить в крови, офіцир тягне Анну до саду.

— „Стріль в лоб собаці" — Кноль крикнув до мене. Я випалив з пістолі і офіцир мусів пустити Анну, бо ліг трупом. Таким способом Кноль спас дівчину від ганьби, спас її житте. Він любить Анну і гадає, що вона не буде невдячна.

— То чогож він возить її з собою неначе бранку і привезе аж сюди? Чому не лишив її в Лучицях? Чого він сам сюди іде?

— Возить її з собою, бо в Лучицях не хотів лишити, в Ічні не має в кого. Чей же в касарни дівку не лишить. Сюди іде, бо до Ніжина приїде валка, котру завтра-позавтра він має конвоювати до Прилук. Приставивши до Прилук валку, таки зараз звінчается там з Анною і з нею поїде до Лучиць як арендар князя.

— То Лучиці загортає князь?

— Очивидно. Загорнув Ромни і инші маєтки в сих сторонах, то чомуж би не мав заокруглити свого царства загортаючи Лучиці?

Ґазда гостинниці знов почухався за ухом.

— Хотів би я вигодити ротмістрови князя Яреми, але гостинна комната вже занята. Взяв отсей козак, — ґазда сказав показуючи на Зондича.

— Козак? Кождий козак зробив би добре, як би взагалі не показувався там, де може зійтися з яким старшиною війска князя Вишневецького. Ні сему козакови, ні вам не вийде на здоровле, як ротмістр князя не дістане вигідного нічлігу для себе і для своєї судженої. Його що лиш не видко.

Стурбований ґазда глянув на козака, неначеб хотів сказати:

— Бачиш, в якій я скруті?

Зондич зрозумів сей погляд. Він сам хотів виминати всякий спір з людьми Яреми, щоби не попсувати діла, для якого сюди приїхав.

(Дальше буде).

ЗАПИСНИК ФРАНЦУЗЬКИХ КАТІВ.

У Франції вийшла велика книжка п. з. „Записник париських катів за рр. 1685—1847". Автором книжки є Анрі Сансон — останній член цієї родини катів — Сансонів. Цікаве, що Анрі Сансон рішучо заявляється проти кари смерти й апелює до законодавців цивілізованого світа, щоби нарешті звільнили людськість від цієї нелюдяности, яка привласнює собі права Бога, або долі коли хочете, тай таксамо накладає на чоловіка огидний обовязок ката.

З рук членів кровавої „династиї" Сансонів згинули тисячі і тисячі людей: французькі аристократи, король, королева, військові начальники, молодці, дівчата, жінки, поети й учені. А самі кати вмирають природною смертю в постелі.

Родина Сансонів походить із Абевіль. У XV. століттю зазнавала великого поважання. Сансони були шляхтою, гербом їх був розбитий дзвін (з цього й назва сан-сон — без звука!) Деякі з них були начальниками один прославився у війнах Генрика IV., а один був знаменитим географом і відвідував королівський двір у Парижі. Був то Ніколяс Сансон. Коли 1638 Людвик XIII. відвідав Абевіль, був гостем цього географа і переночував дві ночі, під крівлею предтечі цього Сансона, котрий пів століття пізніще відрубав голову одному Бурґонові, королеви Людвиковіи XVI!

Як із цієї рідні повстала „династія" катів, істнує ціла леґенда. Один проступок одного з Сансонів був причиною, що шість їх ґенерацій, аж до вимертя чоловічої галузи, держало в руці катівський топір зглядно стричок. Той проступник називався Шарль Сансон, роджений 1635 р. Дитиною втратив батьків. Забрав його з 11-літним братом Жан Паптістом, Пер Бросіє, брат його матері. Бросіє мав дочку Кольомбу, одиначку. Була ровесниця Шарля. Вони так заприязнилися в молодости, що зродилася між ними велика любов. Тимчасом Жан Баптіст покінчив право. Дістав місце в абевільському суді. Стрий постановив оженити його з Кольомбою. Надармо залюблена пара благала й проклинала Бросієра, щоби покинув цю думку. Він був неумолимий. Шарль з розпуки покинув Бросієра. Відійшов насамперед до Амен, опісля до Парижа. Але й тут не міг забути Кольомби. Тому рад був пійти на край світа. Відплив до Квібека. Коли раз прибув до Тульону, одержав листа від Кольомби. Писала йому, щоби негайно вертав до неї. День і ніч безперестанно подорожував до Абевіль. Колиж там прибув, дізнався, що брат переселився до Амен. Мерщій відійшов там і застав брата окаліченого, сліпого — впав у огонь при епілептичному нападі. Жив у великій біді. Шарль постановив остати у брата, щоби помагати йому і Кольомбі. Так минув якийсь час. Та небаром знову переконався, що не в силі здавити почування свого серця. Зі страху, щоби не поповнити гріх, покинув братову хату (котрий назвав його невдячником). Рішився вступити до війська в місті Дієп. Тут за якийсь час знову ненадійно дістав листа від Кольомби. Звідомляла, що чоловік її помер і просила, щоби поміг їй у нужді. Шарль зараз поспішився до Кольомби й намовив її, щоби їхала з ним у Дієп. Іхали на одному коні. Нараз у ночі захопила їх у лісі страшна буря. Грім за громом ломив верхи високих дерев. Кінь гнав незнаними лісовими доріжками. Нараз кінь із подорожними упав у яругу. На другий день пробудився Шарльз Сансон непритомний ще — і в чужій хаті і постелі. Дівчина, що доглядала його, сказала йому, що найшли його в лісі у ями раненого, непритомного. Біля нього найшли якусь неживу жінку. То була Кольомба. Ще богато днів не кидав постелі. Тепер доглядала його якась старша жінка. Надармо шукав очима цієї дівчини, що була при ньому передше. Часом заходив до нього якийсь чоловік. Цей сказав Сансонові: „Ви вже доволі прийшли до себе і легко буде вам відбути кілька годин у подорож до міста. Мій слуга відвезе вас возом до Дієп". Сансон старався довідати від візника, хто він і хто його хазяїн, але цей обережно мовчав. Колиж прибув до свого мешкання і в памяти пригадав собі образ Кольомби, переконався, що терти її лиця схожі з чертами цієї дівчини, що його доглядала після нещасливої пригоди в лісі. І почував, що любить цю дівчину. Ведений цією любовю і вдячністю для людей що зайнялись ним у пригоді, постановив відшукати їх хату у лісі. Стрінув дівчину у саді. Сказав, що прийшов подякувати їй за добре серце яке виявила підчас його недуги. Призвався, що любить її. Марґаріта (так звалась дівчина) зачервонілась, заплакала й сказала, що він не сміє її любити, бо така любов означала би його пропасть. Просила його, щоби відійшов. На другий день Шарль вернувся, і так разураз. Хоч не міг говорити з нею богато. Був вдоволений, що бачить її. Вкінці любов Сансонова перемінилася в непоборимy пристрасть. Одної ночі, коли ходив довкола хати своєї Марґаріти, вдерся до її кімнати. Колиж побачив, де спала у своїй роскішній красі, наче втратив розум, позбавив її дівоцтва. На другий день був Шарль Сансон при страченні одного злочинця на міській торговиці. Коли поглянув на ката, Пера Жуанна, здавалося йому, що бачив уже десь його. Не довго думав; пригадав собі, що то його добродій з хати в лісі, батько його любої Марґаріти. В першу хвилю його це глибоко вразило. Колиж знову найшовся з гарною дівчиною, нестало в ньому всіх жалів... Небаром Шарлеві товариші й офіцири дізналися про його взаємини з катовою дочкою. Цього було досить, що почали сторонити від Сансона. Не оставало йому ніщо, як покинути військо. Прийшов до Жуанна, признався, що зробив і просив щоби віддав йому дочку за жінку. Пер Жуанн згодився, але лише в такому разі, коли Сансон — прийме його звання — коли стане катом.

— Хто не стидається звести катову дочку, той не повинен соромитися й цього, щоби й сам став катом! — сказав Пер Жуанн.

І Пер Сансон вступив на службу ката й оженився з його дочкою Марґарітою. Коли перший раз брав участь у страченню злочинця — зімлів із схвилювання. Присутна товпа висміяла Сансона. Опісля Марґаріта привела на світ сина, але небаром умерла наслідком чахотки. То було 1685 р. Зараз потім Пер Сансон одержав місце ката в Парижі. Родина Сансонів занимала це становище аж до 1847 року.

Перші роки катівської служби Сансона в Парижі не були дуже ріжноманітні. Звичайних розбишак, яких приводили на страчення, понайбільше засуджувано на тортури. Служба мучителя не була обовязком ката. Для цього були спеціяльні люди. Один із цих мучителів був теж із родини Сансонів. Він оставив записки про ці муки. Коли їх читати — мусить чоловіка зморозити. Коли кат перейняв засудженця з рук мучителів, щоби покарати його смертю, то такий був уже близький смерти як життя.

Сумна доля з руки ката Шарля Сансона стрінула переплетника Жана Ляршера. Деспотизм Кароля Людвика XIV. викликав велике явне і потайне невдоволення й осуди між його підданими. Негодування виявлялось найбільше у анонімно написаних і ширених потайки памфлетах. „Король сонця" був дуже вразливий на ці насміливі вірші. Колиж 1684 року оженився з 50-літньою вдовою поета Скарона (маркіза Де Ментенон), стався предметом злобних насміхів і епіграмів Парижан. Найбільше розлютив короля памфлет п. з. „Тіни пана Скарона" з заголовним малюнком, пародією королівського памятника. На памятнику король держить на ланцюхах чотири символічні фіґури. Карикатурист зобразив це інакше: чотири любовниці (Ляваріер, Фонтанж, Монпан і Ментенон) держать звязаного короля. А що королівський двір був повен противників Ментенонки, не дивниця, що хтось підсунув під сервету королеви і мадам Ментенон по одному примірникови памфлета. Король біснувся з люти. Приказав шефови поліції Де ля Реніє, щоби викрив виновників, або хай не являється йому перед очима. Де ля Реніє з жаху шукав запопадливо, але все дарма. Одного дня прийшов до нього переплетник і жалівся, що хтось украв йому пять тисяч лібрів паперу. Рівночасно один поліційник прислав анонімне донесення, в якім сказано було, що при помочі ревізії в мешканню переплетника в одній скрині найшли цілу купу інкримінованих памфлетів. Ляршера арештовано мучено і вкінци повішено. До останньої хвилі заявляв рішучо, що він зовсім невинен, не знає як могли дістатися ці брошури до його скрині. Перед смертю просив нещасливий ката, щоби зняв йому з шиї шкаплір і хай обіцяє, що передасть його синові, (котрий є в Англії), колиб вернув і питався про останні хвилі життя свого батька. Кат Шарль Сансон сповнив останнє бажання засудженого й переховав шкаплір. Після шести літ ненадійно переплетників син Ніколяс явився у хаті ката. Оповів, що батько писав йому (небогато перед смертю), що найшовся в великій нужді і просив сина, щоби післав йому трохи грошей. Син гроші батькови післав, потвердження одержав, але на цьому остали всякі вістки про батька. Вкінці від одного Француза довідався про нещасливу долю батька. Боявся, щоби й ненці не приключилося що злого. Вона дитиною так любила його. Тому що був протестант, грозила йому небезпека, що його арештують і пішлють на примусові роботи. Тому прибув до Франції під прибраним іменем і відвідав батьківський дім. Тут Ніколясеви вийшов на стрічу один чоловік, на ймення Шаванс. Докоряв йому, що вернув до Парижа де жде його тюрма. Без обиняків заявив йому, що оженився з його матірю. Вона відреклася свого сина, відступника батьківської віри. Загрозив йому, що коли щераз застукає до його дверей, віддасть його властям. коли Ніколяс просив, щоби бодай позволив йому обняти неньку, Шаванс взявся викидати його за двері. Мати все те чула, зворушена впала між них і кинулася на груди синови. На її благання і сльози позволив їй чоловік остати всего десять хвиль із сином. Вона не відповідала на питання сина, лише на борзі обіцяла, що напише йому про все. Дала йому кілька золотих, обняла і просила, щоби мерщій кинув Париж!

(Дальше буде).

ҐРІНДЕЛ-МАТЮЗ ПРО „САМОСТІЙНІ ПРОМІНІ".

Громадянська думка не лише Англії, але й Франції і преса цілого світа широко занимається винаходом Ґ. Ґріндея-Матюза.

Він хотів відступити свій винахід англійській владі, але ця довго проволікала справу. Опісля ходив із одним своїм приятелем основувати велике підприємство. Для цієї ціли треба було 30 тисяч фунтів стерлінгів. Розписана субскрипція дала всього 250 фунтів. Годі було щонебудь зачинати у Англії. Тому виїхав до Франції і тут зараз найшлись люде, готові фінансувати Матюзове підприємство. В Англії счинилася метушня; англійський парлямент і преса підняли крик, що англійська влада не подбала завчасу, щоби такий важний винахід не передістався поза границі Англії і тимсамим, щоби не зашкодив Англії у можливій майбутній війні. Англійське воєнне міністерство мерщій дало приказ шукати Матюза щоби вертав до Англії. Готове дати йому до розпорядимости всі засоби для використання його винахода.

Проміні Матюза (подібно як проміні у фантастичній повісти Уелса „Боротьба світів") можуть на далеку віддаль палити згоряючі предмети, нищити мотори, скидати так аеропляни з воздуха й убивати всі живучі сотворіння. Представників „Дейли Мейл" заявив Матюз, що студіював електричну струю і невидимі проміні ще підчас війни. І вже тоді одержав від англійської влади 25.000 фунтів стерлінгів за свій винахід. А саме, що електричними моторами на кораблях і торпедовцях можна кермувати при помочі невидимих проміннів із суші. Матюз тому якого пів року прочитав у газетах, як то французькі літаки, коли летіли понад німецькою територією, мусіли часто наслідком загадочних хиб мотора осідати. Тоді зродився в наукових колах здогад, що Німці видумали, якісь таємниці проміні якими скидають літаки з воздуха. Тоді і Матюз постановив відкрити такі проміні. І це йому мало вдатися хоч із иншого боку кажуть не хоч бути до цього винаходу занадто оптимістичним.

„Смертоносні проміні" пускається з апарату похожого на рефлектор. Цілий апарат є так уладжений, що може служити і як рефлектор і як ґенератор таємничих проміннів. Користне є це головно в ночі, коли рефлектор шукає противника. Колиж найде його, тоді пускається смертоносні проміні. Самособою конструкція цього апарата держиться ще в строгій тайні. Звісне лише, що для витворення промінів потрібна дуже сильна електрична енерґія. Так отже, коли винахід Матюза покажеться зовсім правдивим і коли випробують його в практиці— не буде вже більше воздушної війни. Проміні скидатимуть усі літаки, які наближаться до загроженої точки. Тоді й не оплатилася би може для держав фабрикація аероплянів. А може сам Матюз або якийсь инший учений винайде „протипроміні", які робилиб нешкідними „смертоносні проміні". Бо на світі все можливе.

Матюз заявив париським журналістам, що його проміні найдуть таке широке поле примінення, як і електрика. Проміні його можуть служити не лише для нищення. Можна буде ними лічити деякі недуги (головно рака). І в техніці можна буде ними користуватися в богато випадках.

КУРКУЛЬ.

Харківська большевицька урядова ґазета „Вісти" з 29. травня ч. 120 (1113) приносить статтю секретаря ВУЦВК-ту Буценка про завдання незаможніх селян на селі. Стаття не богата в якісь нові ідеї. Ціла пересичена старими й почасти вилинялими кличами. „Колективізація, кооперація, радянське господарство нарешті мусять зворушити уми селянства. І це може зробити лише біднота села, орґанізована в комнезами".

Головною причиною цього що дотепер все це не зворушило умів селянства, являється і надалі сільський куркуль. На його адресу автор пише:

„Куркуля треба раз назавсігди позбавити економічного впливу на бідноту села, економічна міць куркуля нарешті мусить бути зведена до рівня середнього селянського господарства... Радянська влада істнує 7 років. Нове далеко краще чим це було до революції, прибивається на село 97 місяців".

І не уважаючи на це, до умів селянства воно не дійшло. Селяне не захопилися тим кращим і живуть своїм старим життям, по своєму, згідно з традиціями батьків. І згідно з традиціями куркуль і на далі визискує селянина.

Найцікавійше місце з цілої статті це саме опис теперішнього села на Україні та його життя. Дотичне місце звучить:

„Як що придивитися до щоденного життя на селі, то в богатих селах Жовтнева Революція не цілком, ще знищила старі забобони й звички. Старі традиції ще живуть у заможних сімях, але й бідні сімї ще не відцуралися цих традицій. Релігійність, фанатизм, сектанство ще не знищено. Піп, дяк і церковний староста вештають ся по селах і ще впливають на свідомість здорових елементів нашого радянського села, навіть на селянську молодь. Ворожка, шептуха, самогонщик, підпольний лікар, „аблакат", ще живуть і працюють в нашому червоному (?!) радянському селі. І дуже часто вони притягають ще увагу селянства до свого старого, чорного діла, яке ллє воду на колеса куркульського млина та є дуже корисним помічником поміщика та білогвардійця, що перебуває зараз за кордоном, або працює на селі „як незамінимий спеціяліст".

Змалювавши так сучасне положення села, автор дійшов до цілком природного висновку про те, що „нам найрішучіш слід прямувати до підвищення культурного рівня селянства".

Але „маріннєм" комунізму большевики не осягнуть „підвищення культурного рівня селянства", а навпаки — доведуть ще до упадку культури на селі.